

Република България
Общинска администрация
Бойница

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

Проект СВ007.2.32.050

„Инициатива за опазване на Почвите Сега! ИОПС“

ОБУЧЕНИЕ

за опазване на почвите

**Технически модул: Опазване на почвите и
устойчиво развитие на селското стопанство**

**Гр. Белоградчик,
09-10.10.2019 г.**

The project is co-funded by EU through the Interreg –IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

Република България
Общинска администрация
Бойница

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

ОБЩИ ФИЗИКО-ГЕОГРАФСКИ, КЛИМАТИЧНИ И ПОЧВЕНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОЕКТНИЯ РЕГИОН

Съдържание на презентацията

- Въведение;
- Характеристика на Проектния Регион
- Географски характеристики на областите Зайчар и Видин
- Климатични характеристики на районите Зайчар и Видин
- Почва и основни характеристики на почвените типове в района на областите Зайчар и Видин
- Селскостопанска продукция в области Зайчар и Видин
- Добри практики в опазването на почвата в държавите-членки на ЕС

ВЪВЕДЕНИЕ

- ❖ **Праховането и унищожаването на природните ни ресурси, отнемането и изчерпването на почвата, вместо увеличаването на нейната използваемост - това вече, значително ще намали възможностите на нашите деца, да се насладят на удоволствието, което ние сме длъжни да им осигурим - по-големи и по-развити ресурси.**

(Теодор Рузвелт)

- ❖ **Замърсяването на околната среда, въздуха, водата и почвата е различно през епохите на човечеството. Като се има предвид степента на влошаване на околната среда, в развитието на човешката цивилизация има три епохи:**
  - **Земеделско, което трае до средата на деветнадесети век;**
  - **Индустриално, през педесетте години на двадесети век ;**
  - **Технико-технологична, която обхваща втората половина на двадесети век и продължава и до днес.**

ВЪВЕДЕНИЕ

В модерното общество на двадесет и първи век, опазването на околната среда, е една от водещите теми. Налице са множество примери за замърсяване, както на територията на нашата държава, град или община, така и в страни от цял свят.

За съжаление, съзнанието за опазване на околната среда, се развива едва когато, околната среда достигна до точката на унищожаване на животински видове, изчерпване на озоновия слой, глобалното затопляне, замърсяването на водата, въздуха и почвата.

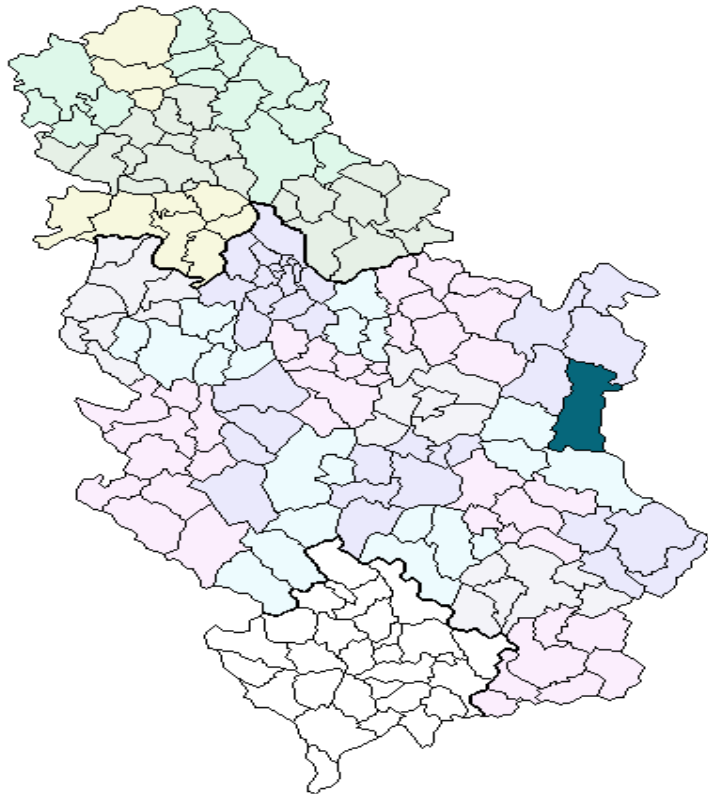
Един от най – важните принципи на Декларацията от Конференцията ООН за Околната среда и Устойчивото Развитие, проведена в Рио де Жанейро през 1992г. е Принцип 10, който гласи:

“Проблемите на околната среда се решават най-добре с участието на всички заинтересовани граждани на подходящото ниво. На национално ниво, всеки човек трябва да има адекватен достъп до информацията за околната среда, държана от държавните власти, включително информация за опасни вещества и дейности в своята общност, както и способността да участва в процеса на вземане на решения. Държавите ще подкрепят и приемат обществената осведоменост и участие, чрез осигуряване на широко разпространен достъп до информация.”

Характеристика на Проектния Регион

Проектът „Инициатива за Опазване на Почвата Сега“ се реализира на територията на областите Зайчар, Сърбия и Видин, България

Област Зайчар

Област Видин

Административно деление на областите Зайчар и Видин

Географски характеристики на областите Зайчар и Видин

- ❖ Зайчар е центърът на Административна Област Зайчар. Разположен е в централната част на Карпатска Сърбия, в центъра на регион Тимок, в Зайчарската котловина, на 43°53' северна ширина, 20°40' източна дължина и 137м. надморска височина. Градът се намира на пресечната точка на двете реки, там където се сливат Черен и Бели Тимок;
- ❖ Административната област Зайчар заема площ от 3 623км². В рамките на областта, земеделската земя обхваща над 123 000ха, а неплодородната земя обхваща над 10 000ха (хектара). От земеделската земя, обработваемата земя и градините, които обхващат около 76,000ха, овощните градини около 5,000ха, лозята се простират на около 3,500 ха, докато ливадите и пасищата обхващат повече от 35 000ха. Горите покриват около 118,000ха;
- ❖ Според последното преброяване на населението в област Зайчар, живеят около 120,000 жители, от които над 60,000 са в района на Зайчар, а останалите са в другите общини като Болевац (13,000), Княжевац (31,000) и Сокобаня (16,000).

Географски характеристики на областите Зайчар и Видин

- Област Видин е разположена в югозападната периферия на Дунавската (Влашката) равнина, на 43°49' северна географска ширина и 22°43' източна дължина. Градът е на брега на Дунав с надморска височина около 40м. Релефът на региона е разнообразен и се оформя в четири естествено-формирани географски зони: Дунавска хълмиста равнина и Арчар-Орсойската, които са с най-плодородните почви, Дунавското Плато; Предбалкана и Стара планина;
- Релефът предоставя възможности за развитието на земеделието и инфраструктурата. През 2017/2018г., земеделската земя е 186,722 хектара - 61.6% от площта на областта, докато горите обхващат 85,970 хектара или 28.5% от територия на областта. Обработваемата земя заема 92% от земеделската земя, лозята - 1,2%, а останалата част е в групата на естествени и изкуствени ливади и пасища.
- Област Видин е разположена в крайната северозападна част на България и заема територия от 3,022 км², т.е 2,7% от територията на страната . Областта включва 142 населени места, обединени в 11 общини - Видин, Бойница, Брегово, Белоградчик, Грамада, Димово, Кула, Макреш, Ново село, Ружинци и Чупрене. Областта се характеризира с ниска гъстота на населението. Към 31.01.2018г. населението в област Видин наброява над 84,000 жители, от които 55,000 жителя живеят в градовете и над 29,000 в селата.

Климатични характеристики на районите на Зайчар и Видин

- Регионът на Зайчар се характеризира с умерено континентален климат, обусловен от континенталното положение на Зайчар и неговата отвореност към Влашко-Понтийския басейн. Климатът е влажен и умерен, с топли лета и умерено студени зими, с променливи преходни сезони, от които есента е по-топла. Лятото има по-стабилен характер, поради влиянието на Азорските антициклони, докато зимите се влияят от циклоните на Атлантика и Средиземноморието, но също така и от така наречения Сибирски антициклон.
- Средната годишна температура на въздуха (1995-2014г.) е 11.3С, най-топлият месец е Юли (22.8С), а най-студеният е Януари (0.00С) . Годишната температурна амплитуда е 22,8С. Това, както и по-постепенната промяна от зима към лято, отколкото от лято към зима, показва континенталното естество на климата. Средният брой мразовити дни в годината е 98,8, а през Януари има до 26 мразовити дни. Броят на топлите дни в града е около 100.
- Годишните валежи са 625,7 мм/м². Месеците с най-много валежи са Май (65,5 мм/м²) и Юни (67,5 мм/м²), като най-ниските стойности на валежите са през Януари (35 мм/м²).

Климатични характеристики на районите на Зайчар и Видин

- Област Видин също е с умерено континентален климат. Поради отвореността на региона на север и североизток се отчитат по-резки амплитуди - летата са сухи и топли, а зимите сурови и влажни.
- Средната годишна температура на въздуха е 11.2С, като Юли е най-топлият месец със средна температура 23.1С, а най-студеният месец е Януари със средна температура (-1.7С).
- Валежите са сравнително добре разпределени в сезоните от 550 - 600 мм/м² в ниските и около 750 мм/м² в по-високите терени, т.е. средногодишните валежи са 581,6 мм/м². С най-много валежи е м. юни (75,4 мм/м²), а най-малко валежи има през м.февруари - средно 31,5 мм/м². През зимата има около 50 дни със снеговалеж. Северозападните ветрове са по-разпространени през годината, като източните и североизточните ветрове са по-чести през зимата.

Почвени характеристики на областите Зайчар и Видин-общи положения

- Биологическата част на почвата представлява почти 10 % от нейната маса. Ето защо и най-малките промени в химичния състав на почвата довеждат до промяна на животинския и растителен свят в нея и върху нея.
- В повърхностният слой на почвата са концентрирани най-важните за живота на растенията микро- и макроелементи - фосфор, азот, калий, магнезий, желязо, кобалт, никел и др. В почвената влага са разтворени много химични елементи и съединения, тя служи като трансмисия на минералните соли до корените на растенията и оттам в листата, където взимат участие в процесите на фотосинтезата. Количествата на всички тези елементи, взети заедно, определят богатството на почвата;
- Замърсяването на почвата е пряко свързано със замърсяването на атмосферата и хидросферата. В почвата попадат твърди и течни замърсители от промишлеността и селското стопанство. Основни замърсители на почвата се явяват металите, техните съединения; радиоактивните вещества; торовете- изкуствени и естествени; пестицидите и др.;

Почвени характеристики на областите Зайчар и Видин-общинни положения

- Почвата се образува при продължителни процеси на разлагане на геоложки субстрат при различни климатични условия и при сложното действие на живите организми (микроорганизми, фунгициди, растения и др.).
- Процесът на почвообразуване или педогенеза преминава през фази на физическо разлагане на основния геоложки субстрат, минерализация (обогаляване с минерални материали) и хумификация (извличане на органични вещества). Почвообразователният процес протича в продължение на стотици и хиляди години. Формирането на 30-сантиметров слой почва продължава от 1 000 до 10 000 години, т.е. почвообразователният процес е толкова дълъг, че почвата с основание се смята за невъзобновим ресурс.
- Почвата е природно тяло, отличаващо се от растенията и животните, а така също и от основните скали и минерали, подчертава Докучаев. Тя се явява диалектично единство между живото и неживото, съвкупност между биологическото, химическото и физическото начало и само в тази съвкупност действа, живее, съществува (Беллер, 1988).
- Почвеният тип, това е исторически обособена съвкупност от почвени фактори и условия, определящи биологическата активност, микрофлората и микрофауната, химическия състав и богатството на почвите, което съчетано с нейната влажност формират плодородието ѝ.

Почвени характеристики на областите Зайчар и Видин-общински положения, типове почва

- ❖ Съществуват различни класификации на почвите, като най-общо почвата може да бъде категоризирана като Типична (развита) и Атипична (неразвита). Освен това почвите се класифицират като зонални и интразонални.
- ❖ Типичните почви се създават от дълги и сложни природни процеси при различни геоложки, климатични, водни и растителни условия, поради което имат формирани съответни почвени хоризонти, образуващи характерен за почвения тип/подтип почвен профил;
- ❖ Почвеното покритие в района на проекта е много разнообразно и сложно, поради силно разнообразните условия, в т.ч. геоложки, т.е. почвообразуваща скала, релеф, биологични, антропогенни и други почвообразуващи фактори. Срещат се голям брой почвени типове, със сравнително по-малки площи.

Почвени характеристики на област Зайчар

- На територията на Сърбия се срещат следните разновидности на почви: рендзини(хумусно-карбонатни почви,Rendzic Leptosols), ранкери(Umbric Leptosols), черноземи(Chernozems) , смолници(Vertisols) , канелени(Chromic cambisols), червени(Terra rossa), подзолисти(Планосоли –Planosols), засолен почви-солончаци и солонци, блатни почви(Gleyisols) и други.
- Алувиалните почви са азонални почви, разпространени на широчина над 2000м от двете страни на Черен Тимок и Тимок. Тази наносна почва е много плодородна. В котловините също има плодородни наносни почви (Неогенова глина, езерни камъчета, пясъчници, наноси, пясъци и други езерни отлагания). Пясъчникът е разположен над първата речна тераса, а над втората е пясъчник с чакълесто - скалиста почва. Има известно количество подзолисти почви. Царевицата и зеленчуците са най-често отглежданите култури върху алувиални почви. Пшеницата се отглежда на по-високите тераси, а други зърнени култури (ечемик, ръж и овес) се отглеждат на още по-високи тераси. На терени от 120м до 600м надморска височина, на места, защитени от вятъра, се отглеждат овощни култури, предимно слива и череша, а на терени от 150 до 300 м лозя.
- Местната естествена растителност се състои главно от широколистни гори, които са най - широко разпространени в подножието на Дели Йован, Тупижница и Стара планина.

Структура на използваната земеделска земя в област Зайчар

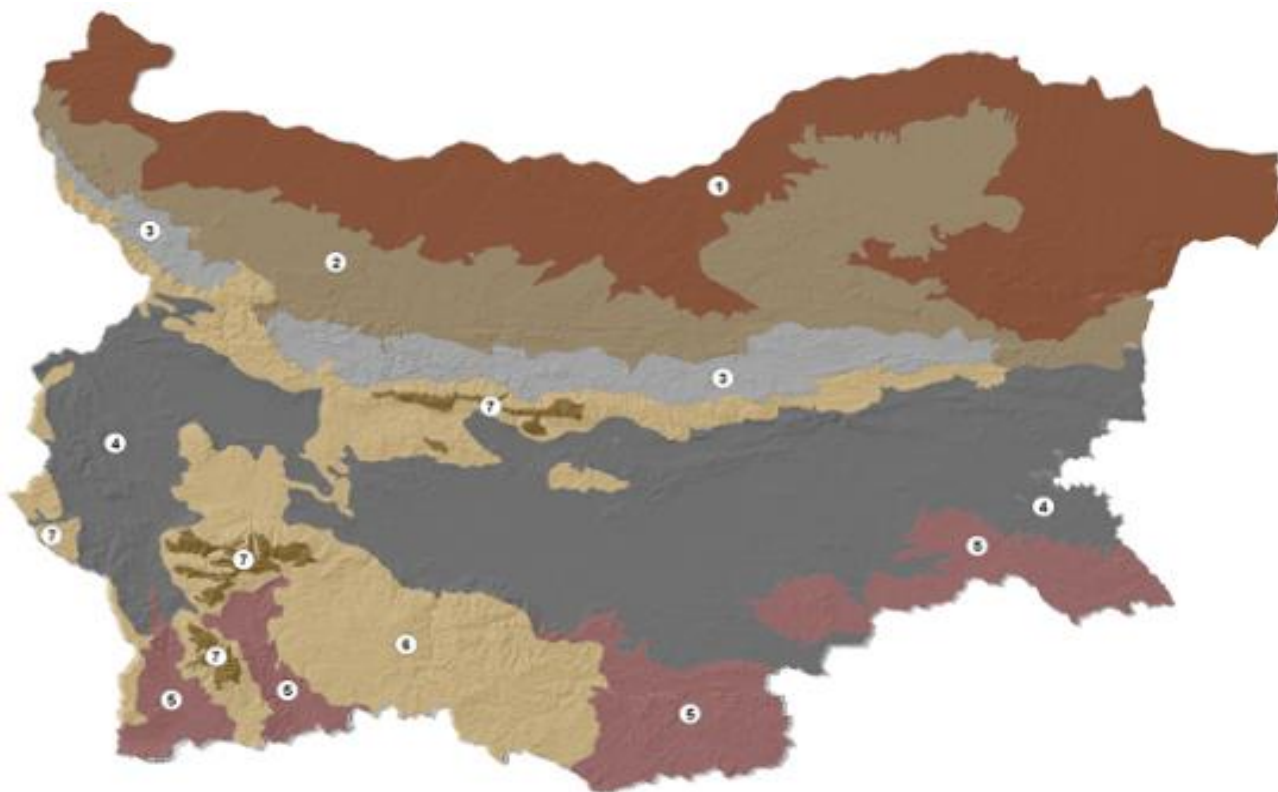
Структура на използваната земеделска земя съгласно последното земеделско преброяване от 2012 г. за общините в област Зайчар

Община	Брой населени места	Брой на земеделските стопанства (ха)	Обработваема земя и градини (ха)	Овощни градини и лозя (ха)	Ливади и пасища (ха)	Обща земеделска площ (ха)
Зайчар	41	6.124	21.225	1.348	7.852	30.425
Болевац	19	2.990	10.678	1.992	9.089	21.759
Княжевац	85	5.010	7.328	2.093	8.087	17.508
Сокобания	25	2.521	9.597	501	5.801	15.899
Общо	170	16.645	48.828	5.934	30.829	85.591

Почвено райониране на България

- 1 - район на черноземите
- 2 - район на сиво-кафявите горски почви
- 3 - район на сиво-кафявите подзолисти почви
- 4 - район на чернозем-смолниците и канелените горски почви
- 5 - район на канелените горски почви на преходносредиземноморската подзона
- 6 - район на кафявите планински горски почви
- 7 - район на планинско-ливадни почви

Почвени типове в област Видин

Разпределението на почвите в областта е пряко свързано с физико-географските характеристики.

- В крайдунавските низини почвите са предимно карбонатни и типични черноземи;
- В по-високо издигнатите южни, източни части и в най-западната част на Дунавската равнина (западно от Белоградчик) са разпространени излужените и оподзолените почви;
- Южно от зоната на черноземите, в северните части на Предбалкана са развити тъмносивите почви, а в южните части – сиви горски и канелени горски почви.
- В карстовите райони са разпространени хумусно-карбонатните почви (рендзини).
- По долините на реките почвите са алувиално-ливадни.

Структура на използваната земеделска земя в област Видин

Структура на земеделска земя в област Видин по общини, според последното преброяване на 2018 г.

Община	Обработваеми земи, по КВС** /ха/	Реално ползвани земи 2018 г. /ха/					Дял на реално ползваната земя към обработваемата
		Обща площ /ха/	В това число:			Ливади, пасища и мери	
			Ниви	Лозя	Други трайни насаждения		
Белоградчик	16.922	6.184	2.174	48	128	3.832	36.5%
Бойница	12.123	5.555	5.485	26	4	40	45.8%
Брегово	13.002	9.320	9.251	1	67	0	71.6%
Видин	35.777	28.229	27.452	515	190	72	78.9%
Грамада	13.109	8.789	8.699	1	19	69	67.0%
Димово	25.814	16.079	15.819	3	41	215	62.3%
Кула	19.543	11.352	11.250	16	22	63	58.1%
Макреш	13.209	7.400	7.171	2	15	210	56.0%
Ново село	8.589	6.940	6.266	629	38	6	80.8%
Ружинци	16.293	9.516	9.138	0	15	361	58.4%
Чупрене	12.337	2.732	432	1	59	2.238	22.1%

Използване на земеделските площи в национален мащаб и област Видин

През последните години въпросите свързани със земеползването, почвеното покритие и поддържането на земята в добро земеделско и екологично състояние, добива все по-важно значение, на европейско и национално ниво.

Необходими са мерки за поощряване увеличаването на площите заети с обработваеми и залесени земи и територии, за сметка на необработваните, пустеещи земи и на незалесените горски територии;

Съгласно Националния доклад за 2017 г. на ИАОС, използваната земеделска площ (ИЗП) е 5 029 529 ha и заема 45,3 % от територията на страната. Наблюдава се увеличение с 0,2 % спрямо предходната година. Най-висок процент от ИЗП на страната имат областите: Добрич - 7,3% (368 282 ha), Плевен - 6,6% (332 252 ha), Пловдив - 5,9% (294 173 ha) и Бургас – 5,6% (283 007 ha), следват Стара Загора - 5,5% (276 717 ha) и Враца – 4,8% (240 148 ha).

Необработваемите земи през 2017 г. са 194 873 ha и заемат 3,8% от площите със селскостопанско предназначение (ПСП) и 1,8% от площта на страната. Най-висок е процентът на необработваемите земи – в областите Плевен – 4,4% (15 435 ha), Враца – 7,1% (18 228 ha), Благоевград – 11,3% (17 425 ha) и **Видин – 9,6% (14 009 ha).**

Селскостопанска продукция в област Зайчар

В района на Зайчар земеделската продукция е разделена на две основни групи - производство на зърнени култури и овощарство. И в двата случая броят на отглежданите култури е стеснен, така че пшеницата и царевичата доминират в производството на зърнени култури, а доминиращи плодове са: вишни, сливи и грозде. Друго производство, предимно зеленчукопроизводството, се свежда до по-малки площи и е ориентирано към задоволяване на нуждите на общинските пазари и за лични нужди.

1. ЗЪРНОПРОИЗВОДСТВО, за 2018 г.

Зърно производст во	Общо (ха)	Пшеница (ха)	Ръж (ха)	Ечемик (ха)	Овес (ха)	Царевича (ха)	Други (ха)
Област Зайчар	48828.75	11814,07	316,61	2500,6	1388,68	13257,78	592,47
Зайчар	21225.24	5283,4	255,64	1278,3	760,11	5688,8	400,21
Болевац	10678.22	2013,56	25,98	465,45	341,55	2556,54	134,91
Княжевац	7328.26	1954,3	24,06	399,5	116,41	2239,55	23,49
Сокобаня	9597.03	2562,81	10,93	357,35	170,61	2772,89	33,86

Селскостопанска продукция в област Зайчар

2. ЗЕЛЕНЧУКОПРОИЗВОДСТВО за 2018 г.:

Зеленчуци	Домати	Зеле и къдраво зеле	Чушки	Лук	Чесън	Карфиол	Моркови	Грах	други
Област Зайчар	43,37	52,75	71,73	50,89	19,5	2,45	6,8	13,45	34,8
Зайчар	17,48	25,29	27,53	24,29	6,63	1,76	3,6	5,09	13,1
Болевац	8,48	7,86	8,5	7,41	3,69	0,24	1,17	2,96	9,08
Княжевац	9,27	12,06	21,34	6,18	2,8	0,38	1,25	2,61	9,6
Сокобаня	8,14	7,54	14,36	13,01	6,38	0,20	0,78	2,79	3,02

Селскостопанска продукция в област Зайчар

3.ОВОЩАРСТВО/ПЛОДОПРОИЗВОДСТВО за 2018 г.

Плодове, (ха)	Общо	Ябълка	Круш а	Кайси я	Вишна	Синя слива	Дюля	Ядки	Лешн ик	Мали ни	Къпин и
Област Зайчар	3603,9	107,7	28,7	18,8	1225,0	631,8	30,4	69,9	43,2	3,8	41,6
Зайчар	983,5	54,0	14,9	16,7	295,6	136,7	13,7	22,6	17,5	1,7	6,9
Болевац	408,4	7,8	4,8	1,4	14,7	53,5	4,0	12,3	6,5	0,7	2,0
Княжевац	1724,8	43,5	7,9	0,6	912,3	414,5	10,8	30,3	17,4	1,2	31,4
Сокобания	487,2	2,5	1,2	0,0	2,4	27,2	1,9	4,7	1,8	0,1	1,3

Селскостопанска продукция в област Зайчар

4. ЛОЗАРСТВО за 2018 г.

Лозя (ха)	общо	плодородни
Област Зайчар	985,57	946,31
Зайчар	463,23	446,23
Болевац	62,22	60,35
Княжевац	402,57	386,98
Сокобаня	57,55	52,75

Селскостопанска продукция в област Зайчар

5. ЖИВОТНОВЪДСТВО за 2018 г.

	Говеда	Прасета	Овце	Птицевъдство
Област Зайчар	21060	67666	47696	244598
Зайчар	7804	37764	14180	102295
Болевац	5551	8875	11045	46739
Княжевац	2949	9549	13485	60406
Сокобаня	4756	11478	8986	35158

Селскостопанска продукция в област Видин

Анализът на растениевъдството показва, че за областта са характерни производството на пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, рапица, овощарството, лозарството и зеленчукопроизводството. Най-благоприятни почвени и климатични условия за развитие на земеделието има в северната част на равнинната зона по завоя на река Дунав - общините Брегово, Ново село и отчасти в общините Видин, Ружинци и Димово.

Интересна по-сериозна възможност за развитие и на други земеделски култури, освен традиционните, съгласно агро-екологичното райониране на Националната служба по почвите е отглеждането на соя. Съобразявайки сортовата структура с почвено-климатичните условия в отделните райони на страната, както и отчитайки пластичността на сортовете и начина на отглеждане, (т.е. при поливни и неполивни условия), Националната Почвена Служба предлага следната основа сортовата структура в отделните райони:

Първи район - обхваща **Видинска**, Монтанска и Врачанска област и част от Ловешка област, 80 % средно ранни и 20 % средно късни сортове.

Селскостопанска продукция в област Видин

1. ЗЪРНОПРОИЗВОДСТВО, за стопанска 2017-2018 г.

Производство	Слънчоглед (ха)	Пшеница (ха)	Бобови (нахут боб, фии) (ха)	Ечемик (ха)	Фуражен грах (ха)	Царевица (ха)	Маслодай на рапица (ха)
Област Видин	36594,5	36491	4743,6	2087,9	1234,5	15120,5	3726

Селскостопанска продукция в област Видин

2. **Зеленчукопроизводството** в областта е сравнително слабо застъпено като се има предвид подходящите за отрасъла почвено-климатични условия. Отглеждат се домати, пипер, картофи, зеле, грах и фасул в дворни места и оранжерии, и то на малки площи.

3. **Други култури** - Във Видинска област традиционно са се отглеждали многогодишни маслено етерични култури. През последните години се наблюдава интерес към този вид насаждения и земеделските стопани създават нови насаждения. В община Брегово са създадени и насаждения с маточина и маслодайна роза, които се предвижда да се разширят.

В община Кула бяха засети и реколтирани 150 ха кориандър, в община Брегово – 5,7 ха сусам, а в община Белоградчик – 3,7 ха копър.

Култура	Налични хектари към 31.12.2018 г.
Лавандула	23,4
Маслодайна роза	3,5
др. етерично маслени култури шипки	10,4

Селскостопанска продукция в област Видин

4. ОВОЩНИ КУЛТУРИ/ПЛОДОПРОИЗВОДСТВО

Плодове (ха)	Ябълка	Круша	Кайсия	Череша	Вишна	Праскови	Сливи	Др. овощни видове
Област Видин	58,1	4,4	4,33	15,67	3,95	2,8	120,1	6,1

Плодове (ха)	Ягоди	Малини	Къпини	Годж и бери	Орехи	Бадем и	Лешни к
Област Видин	14,5	7	7,8	7,96	259,9	8,4	40,4

Селскостопанска продукция в област Видин

5. Лозови насаждения

Лозовите масиви в областта заемат 1657,7 хектара.

Общините с най-големи лозови площи са Ново село и Видин. От сортовия състав преобладават:

- от червените – Кабарне Совиньон, Гъмза и Мерло
- от белите – Ркацители и Мускат Отонел

Десертните лозя заемат 168,7 хектара.

Селскостопанска продукция в област Видин

6. ЖИВОТНОВЪДСТВО

Вид	Мярка	2018
Говеда - всичко	Брой	5181
В т.ч. крави	Брой	3730
Овце-всичко	Брой	13500
В т.ч. овце-майки	Брой	12220
Кози-всичко	Брой	6413
В.т.ч.кози-майки	Брой	5820
Свине-всичко	Брой	4149
В т.ч. свине-майки	Брой	398
Еднокопитни	Брой	1394
Птици-всичко	Брой	153392
Пчелни семейства	Брой	25257

Добри практики в опазването на почвата в държавите-членки на ЕС

- На европейско равнище Общата Земеделска Политика използва различни инструменти за насърчаване на устойчивото използване на почвата. Те включват зелени плащания, които съставляват 30% от директните плащания, изискващи земеделските стопани да диверсифицират културите, да поддържат постоянна тревна площ и да отделят 5% обработваема земя за "екологично ориентирани райони". Тези дейности допринасят за увеличаване на устойчивостта на почвата, запазване на почвения въглерод и защита на биоразнообразието.
- Защитата на земята също е част от програмите за развитие на селските райони, финансирани от Европейския Земеделски Фонд за Развитие на Селските Райони, управлявани от самите Държави-Членки. Насърчаването на ефективността на ресурсите и възстановяването, опазването и подобряването на екосистемите, свързани със земеделието, са две от шестте основни приоритетни области за развитие на селските райони, а почвата представлява значителна част от тях.
- През 2008г. беше приета актуализирана Директива на ЕС за Интегрирано Предотвратяване и Контрол на Замърсяването (ИПКЗ). Тя чрез „Най-добра Земеделска Техника“ (НДЗТ)26 насърчава най-ефективната и напреднала фаза в развитието на дейностите и техните методи на действие. Тази Директива посочва практическата целесъобразност на някои техники за определяне на базовите стойности на ограниченията за замърсяване с цел предотвратяване или намаляване на замърсяването и въздействието му върху околната среда като цяло.

Добри практики в опазването на почвата в държавите-членки на ЕС

- Тези мерки се оказаха положителни. Скорошна работа, представена от Съвместния Изследователски Център на Европейската Комисия, заключава, че между 2000 и 2010г. степента на ерозия на почвата като цяло е намаляла с 9% и с 20% в обработваемите земи. Като част от новата програма „Хоризонт 2020“ са предвидени още 100 милиона евро за програмния период 2018-2020г. за изследвания, свързани със земята и нейната защита.
- Според данните от 2015г., събрани чрез наблюдение на годишното намаляване на въглерода (C) в почвата, интензивното земеделско производство на зърнени култури в Обединеното Кралство намалява с 1%, добавянето на минерални торове в Швеция намалява с 0,5%. Намаленото торене с тор (5 тона/хектар) намалява съдържанието на въглерод в Швеция с 0,2%, а консумацията на слама (3 тона/хектар) в Дания с 0,2%. Въпреки това, управлението на почвата в резултат на добрата земеделска практика доведе до увеличаване на въглеродното съдържание с 0,2% годишно във Франция чрез отглеждане на покривни култури, а приемът на слама от 12 тона/хектар в Дания се увеличава с 0,3%. Освен това същото проучване показва, че въвеждането на оборски тор, 35 тона на хектар, във Великобритания увеличава съдържанието на въглерод с 0,4%, а отглеждането на *miscanthus giganteus*/„слонска трева“ с 4%.
- Отглеждането на покривни култури за възстановяване на земеделска почва е особено силно в Германия и Франция. Между прибирането на една култура и сеитбата на друга, тъй като почвата не трябва да бъде открита, се засяват покривни култури, сред които най-широко разпространената маслена репичка (*Raphanus sativus* var. *Oleifera*). Този вид най-често се използва за зелено торене, което подобрява свойствата на почвата. В същото време изследванията показват, че това растение е много ефективно за борба с някои видове нематоди, като нематодите по ряпата.

Добри практики в опазването на почвата в държавите-членки на ЕС

- Практиката за отглеждане на покривни култури (червена, бяла, сладка и въплътена детелина, грах, лупинус на възраст 1 година, вълнеста глушина и др.), е една от задължителните мерки за почистване на почвата в страните от ЕС. Покривните култури поддържат почвата покрита през зимата и други периоди от време, когато културите не растат, което намалява риска от ерозия. Биомасата, произведена от покривните култури, обикновено се връща в почвата, повишавайки нивото на органична материя. Видовете покривни култури, съдържащи микоризни гъби, могат да поддържат и увеличават популацията на тези полезни гъби. Културите, които покриват бобовите растения, могат да добавят азот към почвата чрез фиксиране на азот. Покривните култури могат да задържат нитрати и други хранителни вещества, които са податливи на загуби от промиване.
- В началото на XXI век принципът на така наречения Селскостопански-дизайн или методът на земеделския дизайн се утвърждава във водещите страни от ЕС, както и в САЩ. Този принцип засилва, но също така и управлява биоразнообразието с оглед увеличаване на присъствието на полезни организми. Тези организми включват използването на растения, привличащи насекоми, дървесни растения, покриващи култури и се култивират за привличане и подкрепа на популации от полезни организми като насекоми, паяци, земноводни, влечуги, прилепи и птици, които паразитизират или се хранят с вредни насекоми.
- Един от широко използваните методи за защита от ерозия на почвата е образуването на градинарски оазиси. Тези оазиси са създадени от фермери в зони между производствени полета, стръмни канавки или места, които лесно ерозират, тъй като те дават стабилност на почвата.
- Селските стопани в ЕС имат редица превантивни и репресивни мерки в областта на конвенционалното, интегралното и биологичното земеделие.

Република България
Общинска администрация
Бойница

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

Благодаря за вниманието!

Д-р инж. Л. Тричков

Тази презентация е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg-ИПП България-Сърбия 2014-2020, ССИ № 2014ТС16I5СВ007. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на РАРИС и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.